

KATOLSKA REFLEKTIONER

Katolsk sekterism

Katolsk sekterism låter som en självmotsägelse, men lokalt har begreppet relevans. TT gjorde för en tid sedan en rundringning till kvinnliga kloster i Sverige och fått som svar att det är ytterst få som vill bli nunnor idag. Hade de gjort en motsvarande undersökning bland manliga ordnar och kloster skulle bilden blivit densamma. Hade man frågat Stockholms katolska stift hur många som är på väg att bli katolska präster hade svaret återigen blivit detsamma. Ytterst få svenskar blir katolska präster. Stiftet importerar präster från alla världens hörn trots att dessa präster nog bäst behövs i hemländerna.

Antalet katoliker ökar dock, men det är invandringen som står för den ökningen. Ytterst få, kanske 100 per år konverterar till katolska kyrkan eller döps i kyrkan som vuxna. Många som invandrat glider ofta (oftast?) sakta men säkert bort från församlingarna. Det gäller också en hel del konvertiter.

Stiftet har också olika nationella missioner som befäster invandrade katoliker i sin egen nationella katolska identitet. Biskop Hubertus Brandenburg ansåg när han pensionerades att hans stora misslyckande som biskop bestod i att han inte lyckades integrera de nationella missionerna i de vanliga församlingarna.

Sverige anses ofta vara ett väldigt sekulariserat land (hedniskt?). Detta anser många som anledning till det bristande intresset för klosterlivet och för att bli katolsk präst. Sekulariseringen skulle också vara anledningen till det ringa antalet konvertiter och att så många invandrade katoliker försvinner bort från det katolska församlingslivet.

Enligt min mening beror problemen på helt andra saker och jag vill påstå att jag har god kännedom om katolska kyrkan i Sverige som konvertit 1973, som postulant och novis i dominikanorden på 1970-talet, som biskopens sekreterare på 1980-talet, som diakonkandidat på 1980-talet, som förälder till sju barn på 1990-talet, som vanlig församlingsmedlem från och med 1990-talet, som lärare och rektor på 2000-talet då jag mötte mängder av ungdomar på gymnasiet och universitetet som gått igenom trosundervisning i olika samfund, inklusive katolska kyrkans och nu som senior med viss överblick.

Låt mig alltså försöka belysa följande problem i kyrkan:

1. Få som går i kloster.
2. Få svenskar som blir katolska präster.
3. Få konvertiter.
4. Invandrade katoliker och relativt många konvertiter försvinner bort från församlingslivet efter en tid.
5. De nationella missionerna motverkar kyrkans och samhällets integration.
6. Undervisningen av barn och ungdomar.
7. Vad är en kallelse.
8. Kyrkbyggen.

Få som går i kloster?

Frågan varför det är få som går i kloster är felställd för det är inte alls så få som kan tänka sig ett liv i kloster och ofta söker sig till klostren. Inte som kandidater, men som besökare, gäster i gästhemmen en tid. Intresserade, men sedan blir det vanligen inte mer. Några få blir noviser, men lämnar. Några avlägger löften...men lämnar. Från katolskt håll ger man vanligen förklaringen att människor idag inte är beredda till livsprojekt, bara till tillfälliga engagemang. Vad grundar man det på? Min erfarenhet är

snarare att väldigt många har livslånga engagemang på olika sätt. En alternativ förklaring är att kallelsen inte fanns och då är man inne på en svår fråga. Vad är en kallelse?

Det är vanligen inte de intresserade det är fel på, det är klostren som har stora interna problem som även en besökare snart blir varse. Dessa interna problem är inte att det liksom i andra mänskliga gemenskaper förekommer konflikter och motsättningar i ett kloster. Ett kloster är inte himmelriket utan en av vägarna dit och liksom alla andra vägar fulla av prövningar. Konflikter hör hemma i överallt där människor möts och behöver inte vara något negativt utan kan till och med befrämja gemenskapens utveckling.

Nej det är något annat som stöter bort dem som är intresserade av klosterlivet, men detta andra kan variera väldigt mycket. Problemet bli allvarligt när detta andra blir så stort att det tar över klostrets huvuduppgift. Det kan även vara något ytterst lovvärt (men även ytterst klandervärda beteenden) som drar bröderna och systrarna bort från enskilt och gemensamt böneliv, bort från tystnaden, det kontemplativa livet, gemenskapslivet... Bort från ordens inriktning som kan vara just bön, men ofta något mer som studier, predikan, vård av sjuka och fattiga, undervisning... Det här märker en utifrån kommande mycket snart och inser att det där andra kan jag göra utan att bli nunna eller munk som en kvinna sade till mig efter att hon lämnat klostret. Dessutom ansåg hon sig ha mer tid för bön utanför klostret än i det.

Få svenskar som blir katolska präster

Ja, det är få svenskar som blir katolska präster, men det betyder inte att det är få svenskar som vill bli katolska präster. Enligt generalvikarien i Stockholms katolska stift är det 150 präster i Svenska kyrkan som vill konvertera och bli katolska präster. Alla är kanske inte lämpade, men åtskilliga är det säkert. Vad är då problemet? Inte celibatstvånget för det kan man dispenseras från när man varit präst och gift i Svenska kyrkan och konverterar till katolska kyrkan. Vad gör det angelägnare att hämta hit präster från jordens alla hörn när resurserna finns här hemma? Skulle celibatet luckras upp? Knappast. Eller är det andra bevekelsegrunder som ingen ens vill tala om? Vad är man rädd för? I England med flera länder har man ordinariat med anglikanske församlingar som konverterat med präster. Den modellen är knappast tillämpbar i Sverige, men flera svenska präster vore guld värda för kyrkan i Sverige även om de är gifta och de står i kö.

Få konvertiter

Det är väldigt få som konverterar till katolska kyrkan i Sverige. Beror det på att vårt land är sekulariserat eller på grund av gammal katolikerskräck. Enligt min mening har det inget med det att göra. Jag tror förövrigt att sekulariseringen inte är så omfattande som ofta påstås. Som lärare har jag istället mött stor öppenhet för andra perspektiv på livet än det materialistiska sekulariserade, även för det kristna livet. Problemet är att det nästan krävs akademiska studier för att bli katolik. Två års undervisning och samtal! Månne Paulus krävde detsamma när han kom till Efesos, Tessaloniki, Korint... De ansvariga för konvertitundervisningen är dessutom många gånger inte helt lämpade. De flesta som söker sig till katolska kyrkan är redan döpta, de har en kristen tro. Det behövs naturligtvis samtal, men absolut inte två års undervisning. Kyrkan får inte bli ett konfessionellt samfund utan skall vara just katolsk.

Invandrade katoliker och relativt många konvertiter försvinner bort från församlingslivet efter en tid.

Varför "försvinner" de? Jag tror inte alls att de försvinner, de finns kvar trogna sin kyrka liksom jag, men i periferin, i kyrkans "utmärker", men ändå i "centrum". Däremot inte i församlingarnas centrum, i församlingsverksamheten. Jag förstod inte alls varför inte fler deltog i församlingslivet när jag var postulant och novis i dominikanorden eller när jag var biskopens sekreterare. Nu förstår jag varför åtskilliga "flyr" direkt efter mässan, eller inte ens orkar gå dit. Det slutna församlingslivet kan verkligen kännas som ett getto. Det gäller naturligtvis inte bara katolska församlingar. En god skildring av fenomenet finner man i Vibeke Olssons bok "Drömmen om Elim". Det rör visserligen en frikyrkoförsamling i Stockholm, men fenomenet är detsamma i våra katolska församlingar. Jag glömmer aldrig när jag var med biskopen i Halmstad som då hade ytterst enkla och nergångna församlingslokaler med ett litet kapell. Efter mässan såg jag den kände konstnären i Halmstadgruppen Erik Olsson fly efter mässan, bort från präster och andra. Själv har jag gjort samma sak otaliga gånger.

De nationella missionerna motverkar kyrkans och samhällets integration

De nationella missionerna borde snarast fasas ut. Att man vill träffa landsmän är begripligt, men det är inte katolska kyrkans uppgift. Som jag nämnt här ovan ansåg biskop Hubertus Brandenburg att han lyckats med mycket han föresatt sig när han blev biskop i Sverige, men det stora misslyckandet var att han inte lyckades integrera de nationella missionerna i det ordinarie församlingslivet. Skulle fler lämna kyrkan om de nationella missionerna försvann? Skulle det bli svårare att rekrytera präster från andra länder om de nationella missionerna försvann? Kanske, men frågan verkar alltså hänga samman med prästbristen trots att många vill bli katolska präster.

Undervisningen av barn och ungdomar.

Jag kan direkt och provocerande säga att denna undervisning lika gärna kunde upphöra. Av vad jag sett av katolsk trosundervisning av barn och ungdomar är den direkt kontraproduktiv. Två års undervisning före första kommunion och två års undervisning före konfirmationen. Kan man verkligen undervisa om tron? Tron skall framförallt visas. Allt blir skola hos oss i västerlandet, men ett rättfärdigt liv kan bara visas. Sedan är det några som följer efter, andra inte. Skola fem dagar i veckan och så på söndag också!

Vad är då en kallelse?

Vad är en kallelse till munk, nunna, syster, broder, präst, tron, dopet och kyrkan? Utifrån vad jag förfäktat ett otal gånger på denna hemsida är världen en, inte dualistisk. Även människan är en, hon består inte av flera beståndsdelar som ande, själ och kropp. En kallelse är alltså inte någon slags infusion från en annan värld. Gud är i vår enda värld, i sin skapelse. Sekulariserat skulle man kunna säga att en kallelse är omständigheter som fört dig till en punkt då du inte kan göra annat än en sak som till sist kommit att stå helt klar för dig, en självklarhet. Du kan bara säga ja som Dag Hammarskjöld; "till det förgångna tack, till det kommande ja". Dessutom måste de människor du står inför säga ja. Då är kallelsen dubbel, den har fört dig dit du inte anande och du blev mottagen av dem du inte kände. Kallelsen är inte en inre upplevelse utan något ytterligt konkret. På samma sätt fungerar kallelsen till äktenskap med den som du mött och som också måste säga ja till dig.

Kyrkbyggen

Här nöjer jag mig med att bifoga det brev jag för en tid sedan skrev till Stockholms katolska stifts ekonomiråd. Naturligtvis röntede det inget som helst gensvar. Biskopen och stiftsledningen vill fortsätta att bygga katolska kyrkor för åtskilliga miljontals kronor i detta enormt kyrktäta land där kyrkorna oftast står tomma.

Per Linder	2014.04.28
Åby Haga	Ekonomirådet
599 92 Ödeshög	Stockholms katolska stift
linders.haga@compagnet.se	Box 4114
	102 62 Stockholm

Kyrkans ekonomi

Jag var biskop Hubertus Brandenburgs sekreterare under några år i början av 1980-talet. Biskopsämbetet bestod då av biskopen, generalvikarie Paul Schmidt SJ, kansler monsignore Kristian Hylla och jag. Biskopen var då i full gång med att bygga kyrkor och församlingslokaler runt om i Sverige med hjälp av tyska katolikers generösa bidrag. Behoven var enorma. Kapell och församlingslokaler var inhysta i oerhört enkla och nedslitna lokaler. Jag följde alltid med biskopen på hans resor och såg själv hur torftigt och fattigt det var på många håll.

Kristian Hylla som alltså hade hand om stiftets ekonomi var emellertid mycket bekymrad. Han sade att en vacker dag sinar de tyska bidragen och då kommer församlingarna inte ha råd med fasta utgifter och underhåll. Vi förbygger oss sade han redan då.

Det verkar som om vi är där nu. Kyrkor och församlingslokaler behöver byggas, köpas, renoveras eller byggas ut. Vi har inte råd. Biskopen efterlyser idéer. Ja ett nytänkande behövs verkligen.

Jag återvänder till Kristian Hyllas synpunkter. Han avrådde från alla stora projekt. Behövs kyrkans närvaro på en ort, och det ansåg han naturligtvis ofta vara fallet, så kan det inte bli tal om andra lokaler än små kapell med angränsande lokaler i redan befintliga byggnader.

De nu befintliga kyrkorna och församlingslokalerna som framförallt byggdes under 80, 90 och 00-talet skall inte byggas ut, det är inte ekonomiskt försvarligt. Kan de underhållas är det stort. Vad gör vi då när antalet katoliker ökar och inte ryms i de kyrkor och kapell vi har? Problemet gäller ju framförallt söndagarnas mässor. Samtidigt som vi har dessa problem står ett oändligt antal kyrkor tomma eller används i relation till kostnader i ringa utsträckning. Detta gäller även söndagar. Har inte ekumeniken nått så långt att vi nu kan gå längre än att enbart träffas, samtala och be tillsammans. Skulle det inte gå att om söndagarna samsas om samma kyrka med Svenska kyrkan. Fira katolsk mässa vid en tidpunkt och protestantisk gudstjänst vid en annan?

Jag frågar er alltså om inte tiden är mogen för mera permanenta sådana ekumeniska lösningar på våra och Svenska kyrkans ekonomiska problem och lokalproblem. Skulle det inte framhäva splittringen än mer? Tvärtom, det skulle visa att vi kan samsas i samma Guds hus. Ekonomiskt måste det vara att föredra att gemensamt ansvara för en stor kyrka istället för många. Hylla skulle få rätt!

Små lokaler och kapell som församlingarna kan bära för vardagar. Gemensam kyrka med Svenska kyrkan på söndagar.

Detta är en ekonomisk, ekumenisk, men även moralisk fråga. Vi kristna kan inte spendera ofantliga resurser på lokaler för att vi är oense om kyrkosyn, traditionen, ämbetet, sakramenten, den Helige Ande, påven... när människor lider sådan nöd här och ute i världen.

Svenska kyrkan klarar snart inte att ta ansvar för de kulturhistoriskt värdefulla kyrkorna. Många talar om att stat eller kommun skall gå in och ta huvudansvaret och sedan upplåta kyrkorna i första hand till Svenska kyrkan. På något sätt ligger den lösning jag här skisserat i tiden och kunna förenas med de kulturhistoriska aspekterna när det gäller användningen av kyrkorna.

Detta samarbete mellan kyrkorna måste rimligen initieras centralt av biskopar, men praktiskt genomförs lokalt. Alltid subsidiaritet. Möjligheterna kommer säkert att variera. Kanske gäller det bara att få till stånd ett lyckat exempel som kan visa vägen? Tanken är ju inte att Katolska kyrkan skulle låna en kyrka, utan ha gemensam kyrka för stora gudstjänster.

Det var min och delvis Kristian Hyllas idé till en på sikt hållbar ekonomisk, ekumenisk och moralisk lösning på katolska stiftets lokalbehov och dåliga ekonomi och Svenska kyrkans överskott på lokaler och dåliga ekonomi. På sikt måste det bli något i denna riktning! Det är oförsvarligt att bygga fler kyrkor i detta kyrktäta land. Det är min bestämda uppfattning att Svenska kyrkan i de allra flesta fall skulle vara positiv till ett sådant samarbete, men som sagt så borde man kanske börja med ett lokalt projekt som får visa vägen. Lämpligen där en för liten katolsk kyrka ligger någorlunda i närheten av en kyrka som man skulle kunna samsas om och där övriga förutsättningar kan förväntas föreligga.

Låt mig till sist citera några rader ur kyrkoherden i Linköping Harald Tigerströms skildring av ett besök hos den åldrige Albert Schweitzer i hans hemby Günsbach. De besöker kyrkan där Schweitzer spelar orgel och visar sin kyrka:

”Efter en timmes intensiv spelövning fylld till brädden av de mest underbara stämningar och klanger stänger Schweitzer av den elektriska väderlådan. Men innan vi lämnar kyrkan vill han, att jag skall titta lite närmare på dess inredning. Denna är så mycket mer värd ett studium som den saknar motsvarighet i flertalet andra kyrkor i världen. Blott 30 till 40 kyrkor i Elsass och några stycken i Schweiz uppges ha samma arrangemang för gudstjänstlivet som Günsbachs kyrka. Där ligger nämligen koret bakom ett galler, som endast öppnas vid katolska gudstjänster. Den protestantiska menigheten samlas däremot kring ett mer provisoriskt altare ute i kyrkan och givetvis också på annan tid. Även om man tycker att koret aldrig skulle tillåtas en dylik avskärmning, finner man det dock synnerligen sympatiskt att två olika konfessioner så kan dela ett och samma gudstjänstrum. Schweitzer ser också i detta goda samarbete en profetia och en maning till en framtid med religiös enhet.”

Så långt Tigerström. Jag anser naturligtvis inte en sådan delning av kor längre vara nödvändig eller önskvärd. Citatet visar däremot att den lösning jag skisserat här ovan inte är något nytt.

Hälsningar

Per Linder

